

Portada / Opinions

PUBLICITAT

Gràcies als clients i empleats

El filòleg Germà Colón i el català contemporani

Per **Manuel Carceller**

13.05.2020

Segueix-nos a Facebook per assabentar-te dels nostres darrers reportatges

M'agrada A 22 mil persones els agrada. Inscriu-te per a veure què agrada a les

La figura del prestigiós filòleg **Germà Colón Domènech**, nascut a **Castelló de la Plana** el 1928 i que ara fa poc ens ha deixat, a **Barcelona** estant, com un trista conseqüència més de la pandèmia, restarà associada per sempre a l'**estudi documentat del lèxic català** i de les llengües llatines. Com a catedràtic de filologia romànica de la **Universitat de Basilea**, a Suïssa, **Germà Colón** ha estat referència principal en els estudis lingüístics durant dècades. A les obres lexicogràfiques del mestre, centrades en el recull de dades de la llengua d'antics documents o de la parla viva, apareixen **observacions sobre el català** en el món contemporani, que potser no han estat assenyalades amb atenció fins ara. La lectura de Colón és sempre amena, perquè a banda de raonar sobre la documentació, sempre fa al·lusions a fets viscuts en la seua infantesa i joventut a **Castelló**, o a una conferència de **Joan Coromines** a **València** o a un mot escoltat en una notícia de la televisió francesa. «El filòleg, sense voler ésser al mig de tots els debats, ha d'ésser present en l'actualitat, i no encasellar-se en un observatori que mira únicament el passat», va dir el mestre en una avinentesa.

En el primer manual imprescindible de Colón, *El léxico catalán en la Rumania*, publicat en castellà per l'editorial madrilenya Gredos el 1976, hi ha una referència a l'**evolució de català durant les dècades del franquisme**. En l'apartat del llibre dedicat als préstecs lèxics del castellà, podem llegir aquesta consideració, que citem de l'edició traduïda al català el 1993 per la **Universitat de València**: «A partir del 1939 –escriu Colón– el castellanisme té les portes obertes de bat a bat. L'estudiós pot ara observar un fenomen de diglòssia en el lèxic, motius socioeconòmics determinen la formació de parells aberrants: *tonyina* continua essent el peix, però *atún* és el producte d'aquest mateix peix manufacturat i en llauna».

Dins la mateixa obra, Colón aporta diversos exemples de mots castellans inacceptables en català, i al final del capítol fa una **consideració absolutament contemporània** sobre la recuperació de la vitalitat lingüística del nostre idioma: «Alguns signes fan veure una lleugera **capacitat de reaccionar**: la voga de l'anomenada nova cançó, la introducció en la litúrgia de la llengua vulgar, **una activitat editorial catalana** bastant important, etc. Però, només la lliure disposició de l'ensenyament i dels *mass media* per part del català podria modificar aquest estat de coses». L'autor, en nota a peu de pàgina, es preocupa d'anotar que aquestes paraules foren escrites el 1973, en ple tardofranquisme.

Igualment, i pel que fa a algunes polèmiques gens enraonades sobre la llengua al nostre temps, han sigut aclaridors els estudis de Colón defensant la **forma genuïna d'alguns mots o topònims**. Cal que en referim alguns exemples, com ara la defensa del nom de cap i casal, **València**, mot esdrúixol amb accent greu; **Orpesa**, sense la segona lletra o de la forma espúria i castellanitzada «Oropesa», o *el Lledó*, entranable partida i lloc sagrat castellonenc que ha de dur article.

Poc avesat a l'estudi de la normativa, **Germà Colón** va escriure un valuós treball, titulat *Les Normes de Castelló i unes consideracions ortogràfiques*, amb motiu del cinquantenari, l'any 1982. Aquell text és justament el del discurs del mateix Colón a l'acte d'homenatge a les Normes celebrat a la **Universitat de Barcelona**, on va ser invitat a participar pel rector **Antoni Maria Badia i Margarit**. El mestre Colón va iniciar el seu discurs amb una **consideració definitòria**, que incloïa un to emotiu en parlar de la vinculació amb la seua terra d'origen:

Subscripció al butlletí

Rep les novetats d'El Temps al teu correu:

«**Les Normes de Castelló** han esdevingut avui un símbol de la **unitat de la llengua catalana**. El fet d'associar el nom del meu poble nadiu a la cohesió de l'idioma em fa així mateix sentir-me'n satisfet. [...] M'adone clarament que les bases castellonenques resumeixen, simplificant-les, les normes fabrianes exposades a partir del 1917».

Colón explica l'absoluta adaptació de les **Normes de Castelló** a les de l'**Institut d'Estudis Catalans**, perquè Pompeu Fabra ja havia considerat plenament l'adaptació de la regla ortogràfica als parlars valencians: «A les terres del sud, on la pronúncia de tipus occidental permet l'aplicació immediata de les **Normes de l'Institut** (més raó de plànyer-se'n haurien tingut els catalans «orientals»), el problema no era de grafia, era d'acceptació sociològica de la llengua autòctona».

El fals debat dels anys de l'anomenada **Transició** sobre el valencià, parle del fenomen conegut com a blaverisme, també va ser respost amb rigor filològic i elegància expositiva per **Germà Colón**. I això té encara més mèrit perquè la fauna ignorant i anticatalana de l'**Acadèmia de Cultura Valenciana**, encapçalada per **Xavier Casp**, es va atrevir a publicar el 1993 un pamflet anònim furibund, en castellà, atacant el filòleg castellonenc: *Contestación a la crítica de G. Colón al Diccionario de la Real Academia de Cultura Valenciana*.

En un treball ple d'ironia i de coneixement filològic, titulat *En l'horitzó blau: reductivisme lexicogràfic valencià*, el catedràtic de **Basilea** dona pèls i senyals del profund **desgavell** de les propostes del blaverisme lingüístic. Fa referència al grupet d'individus que violant les dades de diversos documents, amb mitges veritats i molta mala fe i ignorància van engendrar les anomenades «Normes del Puig» del 1981 i el *Diccionari valencià-castellà* del 1992. Parlant d'aquest diccionari, Germà Colón afirma que «el llibre val ben poqueta cosa» i és producte dels qui s'han llançat a «una croada disgregadora de l'idioma del país». **El filòleg castellonenc considera ridícul l'intent de disgregació lingüística**: «Si llur fi era demostrar que el català i el valencià són dues llengües diferents, ja han fracassat estrepitosament, i fracassaran sempre; no provocaran altra cosa que la hilaritat o el caritatiu menyspreu de la comunitat científica internacional».

Germà Colón comenta algunes «aberrants disposicions», que citem entre cometes, com ara l'eliminació d'accents, la simplificació de les consonants dobles *tg, tj* en simples *g, j*, contradient «l'**estat actual de molts parlars castellonencs**»; l'opció per la *ch* africada i el rebuig de *tx*, que apareix a bondó a l'ortografia dels *Furs de València*; la defensa d'un nom *Àusias* esdrúixol –un «disbarat inconcebible en persones de parla valenciana», perquè «en valencià no hi ha àtones acabades en -as, el sistema les transforma automàticament en -es»; o el bandejament del mot *servei*, contradient la tradició lèxica valenciana.

Vull acabar aquestes notes sobre la contemporaneïtat de l'obra de **Germà Colón** citant la cloenda del seu discurs a la Universitat de Barcelona sobre les Normes de Castelló, on feia una afirmació que bé hom podria utilitzar en la campanya «Som 10 milions» que actualment desenvolupa la **Plataforma per la Llengua**: «Es inútil cercar el cisma: la llengua catalana és i serà una per als qui nascuts enllà o ençà del riu de la Sénia tenim l'orgull de parlar-la».

Subscriu-te a El Temps i tindràs accés il·limitat a tots els continguts.

MANUEL CARCELLER

Delegat de Plataforma per la Llengua al País Valencià

ETIQUETES

Germà Colón • llengua

MÉS POPULARS

- La realitat és tossuda: València és Catalunya**
Països Catalans
Per **David Garrido**
- Madrid, la gran aspiradora econòmica espanyola**
Un informe de l'IVIE desgrana com la capital espanyola succeïa recursos a la resta de territoris
Per **Moisés Pérez**
- L'UVE, la brigada que impulsa el Govern valencià contra les emergències**
El cos especialitzat estarà conformat pels bombers forestals
Per **Moisés Pérez**
- Levante, les arrels d'una denominació que dilueix la identitat valenciana**
Viatge a l'origen històric d'una denominació de caràcter centralista
Per **Moisés Pérez**
- Setze podcast en català que no et pots perdre**
Els darrers anys hi ha hagut un auge d'aquest format en la nostra llengua
Per **Xavier Puig i Sedano**

Els 20 més populars

Informa't en aulasegura.es
#aulasegura

Aquest curs, amb tota seguretat, tornem amb ganes.

PUBLICITAT

PUBLICITAT

PUBLICITAT

PUBLICITAT

El futur és invertir en el planeta.

Naturgy

PUBLICITAT

SEGUEIX-NOS

SUBSCRIPCIÓ AL BUTLLETÍ

 He llegit i accepto la **Política de Privacitat**

AMB EL SUPORT DE:

MEMBRE DE:

